

✿ BUDAVÁRI ✿

2022. 05. ✿ III. ÉVF. 4. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

A BÉKE SZIGETE A VÁRBAN

BAKÓ ANNAMÁRIA ÉS A LITEA TÖRTÉNETE

Csobogó
Budavári Palotanegyed

Rudolf főherceg:
fényben és árnyékban

Különleges lakók
az Oroszlános udvarban

NP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

BUDAVÁRI
PALOTANEGYED

KEDVES OLVASÓ!

TARTALOM

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

4 Csobogó Budavári Palotanegyed

ESEMÉNYEK

7 Újjászülető kertek
22 Szédületes Tudomány a Várkert Bazárban

LÉLEKZET

8 A béke szigete a budai Várban
Bakó Annamária és a Litea története
14 Aki elkapta a sors grabancát
Beszélgetés Erika Schuchardt
Beethoven-kutatóval
16 Különleges lakók az Oroszlános udvarban
18 Rezső királyfi fényben és árnyékban

SÉTÁK

12 A pincétől a padlásig:
a De la Motte-Beer-palota története

KARIKATÚRA

23 Puskás Ferenc

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

24 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

26 Délcegek és daliások

KÖZELKÉPEK

27 Keresztrejtvény

Akora nyári időszak a természetben az egyik legszebb. Noha építkezéseinket városi környezetben folytatjuk, mégis nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy megtartsuk az épített és a természeti környezet harmóniáját. A Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően nemcsak a Budavári Palotanegyed ideológiai okokból elhanyagolt vagy lerombolt épületei születnek újjá, hanem újjáteremtjük azt a virágzó kertkultúrát is, amely egykor a városrész sajátja volt. Áprilisban egy nemzetközi konferenciát szenteltünk a várkertészet témájának, ahol neves hazai és külföldi szakértők osztották meg velünk tapasztalataikat a történeti kertek kutatási, tervezési, üzemeltetési és fenntarthatósági kérdéseiről. Várkertészeink áldozatos munkájának eredménye az évnek ebben a szakában látható igazán.

A természetes környezetben való kikapcsolódást érdemes kulturális élményekkel is összekötni. Erre kiváló lehetőséget teremtenek a városrész történetének rejtett kincseit bemutató vársétáink. Legújabb programunk, a budavári zsidó közösség múltját feltáró *Shalom, Buda!* című sétánk már most is nagy népszerűségnek örvend, legfrissebb lapszámunkban pedig a De la Motte-Beer-palotát bejáró útvonalról olvashatnak érdekes részleteket.

Jó ütemben haladunk építkezéseinkkel is. Már áprilisban elértük a Dísz tér sarkán újjáépülő egykori Vöröskereszt-székház legmagasabb pontját, amelyre – régi építész hagyomány szerint – ki is helyeztük a bokrétát. A Szent György tér nyugati oldalán, az egykori rommező helyén már látszanak az 1968-ban felrobantott és most újjászülető József főhercegi palota első szintjének falai. A nyugati oldalon pedig a befejező

szakaszához érkezett a Karakas pasa tornyának felújítása is, ahol hamarosan pelenkázóval is felszerelt korszerű mosdókkal és egy kétszintes, kiváló panorámával rendelkező kávézóval várjuk látogatóinkat.

Ha tehetik, tegyenek egy sétát Önök is a virágzó Budavári Palotanegyedben, ahol akár azokkal a vércsékkel is találkozhatnak, melyek az Oroszlános udvart választották fészkelőhelyül.

Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője

BUDAVÁRI SÉTÁK, III. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csermely Gábor

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Cyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda

Fotók: Dragon Tamás, Dragon Zoltán, Horváth Ádám, Kárász Karolina, Thaler Tamás, Alamy, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

CSOBOGÓ BUDAVÁRI PALOTANEGYED

Ember és víz viszonya egyidős a történelemmel. Számos monda szól a vizek varázserejéről, nem véletlenül: a víz nem csupán életben tart bennünket, de megfelelő létfeltételeket teremt gazdag és sokszínű élővilágunknak, formálja a földfelszínt, lehetővé teszi az emberiség élelmiszer-ellátásának fenntartását. Az élet forrása. Jelentősége a mindennapokban mégis sokszor észrevétlen marad – egészen addig, míg egy folyóparti séta vagy egy vidáman csobogó nagyvárosi díszkút rá nem ébreszt bennünket arra, milyen fontos szerepe van az életünkben. Hangja és látványa oldja a stresszt, kiszakít a hétköznapi rohanásából, segít elcsöndesedni.

Szerencsére nincs nehéz dolgunk Budapesten, ha a víz megnyugtató közelségére várunk. A főváros természetes vizei mellett bővelkedik szebbnél szebb szökő- és díszkútakban, amelyeknél megpihenhetünk néhány percre a napi rohanásban. A Budavári Palotanegyed is több különleges kútat tartogat az ide látogatóknak.

MÁTYÁS EMLÉKEZETE

A Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően az elmúlt években a Várnegyed két történelmi jelentőségű díszkútja is újjászülehetett. 2020-ban a Budavári Palotanegyedbe érkeztek egyik legkedveltebb látványossága, a „Budapest Trevi-kútja”-ként is emlegetett Mátyás kútja (nyitóképünkön) esett át olyan átfogó rekonstrukción, melyre az elmúlt évszázadban nem volt példa.

A palota egykori kápolnájának északi falán található, 1904-ben átadott díszkút a századforduló emblematikus szobrászegyénisége, Strobl Alajos egyik legszemélyesebb alkotása volt: a legendás uralkodó alakja, valamint a számára oly kedves reneszánsz kor miatt is különösen sokat jelentett a mesternek ez a mű. Az, hogy a szobor vadászat közben, jobbján a történetíró Galeotto Marzióval, lábánál a vadászok vágyott trófeájával, egy kárpáti szarvassal, balján pedig a Vörösmarty-balladából ismerős Szép Ilonkával ábrázolja legnagyobb királyunkat, Strobl ötlete volt. A művész pályafutása során többször is megformálta Mátyás király alakját, egy alkalommal például jégszobrot mintázott róla a Városligetben, háromszoros életnagyságban.

A nyolc hónapon keresztül tartó felújítás során a szakemberek újjávarázsolták a kút szobrait és köveit,

A HALÁSZÓ GYEREKEK KÚTJA ÉS A MELLETTÉ TALÁLHATÓ HABSBERG-KAPU 2021 VÉGÉRE SZÜLETT ÚJJÁ.

valamint kijavították a második világháborús sérülések nyomait is – pótolták például a vadászkutyák hiányzó pórázatát. A második világháború után készült kúttal újraépítésével, a megfelelő szigeteléssel és az új szivattyúrendszerrel a vízszivárgási

problémákat is sikerült kiküszöbölni. A szökőkút vízrendszere zárt, így nem pazarolja a vizet feleslegesen.

A figurák restaurálásakor különös gondossággal kellett eljárni, hiszen az ezek felszínén képződő patina az idők során voltaképp egyé

ÚJJÁSZÜLETŐ KERTEK

Diszes haszonkertek – Várak, paloták, kastélyok, udvarházak, egyházi központok kertörökségének múltja és jövője címmel tartott nemzetközi konferenciát április 21. és 23. között a Magyar Kertörökség Alapítvány a Várkert Bazárban, a Várkapitányság közreműködésével.

Anívós szakmai esemény céljai között nem csupán az szerepelt, hogy körbejárja a nagyvárosok, történelmi városközpontok vár- és palotakertjeinek kutatási, tervezési vagy éppen fenntartási dilemmáit, hanem foglalkozott a kertészeti életpályamoddell, az oktatásban és önkéntességben rejlő lehetőségek, valamint az ökológiai fenntarthatóság időszerű kérdéseivel is.

„A Nemzeti Hauszmann Program keretében nemcsak épületeket valósítunk meg és teremtünk újjá, hanem újjávarázsoljuk a történelmi kerteket, parkokat, sétányokat, azt a virágzó kertkultúrát, amely egykor a városrész sajátja volt” – hangsúlyozta a kertörökség megővésének fontosságát Fodor Gergely kormánybiztos a neves hazai és külföldi tájépítészek közreműködésével megrendezett konferencia megnyitóján. A Várkapitányság vezetője azt is kiemelte, hogy a Budavári Palotanegyed megújításának eddigi eredményei tanúsítják, hogy

a magyar építészek és kivitelezők világszínvonalú alkotásokra képesek csakúgy, mint kerttervezőink, kertépítőink és kertészeink.

Füleky Zsolt, a Miniszterelnökség építészeti, építésügyi és örökségvédelmi helyettes államtitkára arról beszélt, hogy a településképet alapvetően határozza meg a minőségi környezet, amelynek az épített mellett fontos részét képezi a tájképi környezet is. Ennek érdekében kéz a kézben kell járnia az építészetnek a kertépítéssel. Dr. Herczeg Ágnes, a Magyar Kertörökség Alapítvány elnöke is beszédet tartott a konferencián, melyben a magyar kertörökség kulturális, ökológiai, társadalmi fontosságára hívta fel a figyelmet.

A konferencia szakmai partnere a Magyar Tájépítész Szövetség, illetve a MATE Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet volt. A Várkert Bazár ingyenes családi napot is tartott az esemény apropóján április 23-án, amelyen színes, botanikai témájú programkínálattal várták a kisebbeket és nagyobbakat. ❁

➡ A kertörökségek védelméről szóló konferencián beszédet mondott Fodor Gergely kormánybiztos, a Várkapitányság vezetője, dr. Herczeg Ágnes, a Magyar Kertörökség Alapítvány elnöke és Füleky Zsolt, a Miniszterelnökség építészeti, építésügyi és örökségvédelmi helyettes államtitkára

vált a szobrok alapanyagával. A kút egyedi tervezésű díszkivilágítást is kapott, amelyben kifejezetten erre a szoborcsoportra, annak stílusára, színvilágára tervezték meg az ideális világítási irányokat és a színhőmérsékletet.

A LÁNY, A FIÚK ÉS A HARCSA

2021-ben a Budavári Palotanegyed másik emblematikus alkotása, a Halászó gyerekek kútja is megújult, a Habsburg-kapu szomszédságában. Senyei Károly szobrászművész alkotása egy hatalmas harcsával küzdő két fiút és egy őket szemlélő kislányt ábrázol. Az 1900-ban felavatott kút, mely Ferenc József tetszését is elnyerte, a második világháborúban súlyosan megsérült, majd egy időre a Rákóczi térre helyezték át, Ybl Miklós és Mátrai Lajos háborúban megsemmisült díszkútjának helyére. Végül 1976-ban kerülhetett vissza a budai Várba.

Rossz állapota miatt már hosszú évek óta nem működött. A rekonstrukció során vízzáró vasbetonból készítették el a kút medencéjét, amelynek átmérőjét a korábbi vízgyűjtő kétszeresére növeltek a szakemberek. A második világháború után a szobrokat összetartó csa-

varokat bronzról acélra cserélték, azok azonban az évtizedek alatt elrozsdásodtak, így a felújítás arra is kiterjedt, hogy ismét bronzcsavarok tartásá össze az alakokat. A patinamegőrző tisztítás mellett a szobron helyrehozták a kisebb lyukakat és repedéseket is, a kislány pedig végre visszakaphatta copfjának hiányzó masniját.

ISTENEK HARCA

A Budavári Palotanegyedben járva nem csupán a palotaszínt bukkanhatunk különleges alkotásokra. Az Ybl Miklós tervei alapján született

A Triton-kutat valószínűleg Hans Christian Andersen A kis hableány című meséje ihlette.

Várkert Bazár 800 négyzetméteres reneszánsz kertjének központi helyén is áll egy különleges díszkút, mely a szerelem és tenger istenének harcát ábrázolja. A szoborkompozíciót valószínűleg Hans Christian Andersen 1831-ben megjelent, mára klasszi-

🔗 Triton a görög mitológiában Poszeidón tengeristen és Amphitrité fia, félig ember, félig hal lény

kussá vált meséje, *A kis hableány* ihlette. Az alkotás azt a pillanatot örökíti meg, amikor Triton, a vizek ura számonkéri Ámort, amiért legkisebb lánya sellő léte egy emberbe szeretett bele, a szerelemnek pedig tragikus vége lett. Andersen meséjében ugyanis a kis hableány érzelmei nem találnak viszonzásra, hiába áldozta fel tengeri otthonát és a hangját is a királyfiért. A történet végén a sellő lány meghal, fehér tajtékká változik.

A mostani díszkút helyén álló eredeti alkotás a források szerint az 1880-as években született, ám a századfordulóra állt csupán a Várkertben. Akkor a művet átköltöztették a Palotanegyed egy más pontjára, helyét pedig virágoskert váltotta fel. A Várkert Bazár újjáépítések a szobor rekonstrukciója nem volt könnyű feladat: a munkához mindössze két fennmaradt kép nyújtott segítséget. 2014-es újrainvitása óta várja a Várkert Bazár kertjében a látogatóit a Triton-kút, mely ha úgy tetszik, az atyai szeretet szimbóluma. ❁

A BÉKE SZIGETE A BUDAI VÁRBAN

BAKÓ ANNAMÁRIA ÉS A LITEA TÖRTÉNETE

Közel hatvan éve dolgozik a kultúra terjesztéséért és népszerűsítéséért a Magyar Örökség díjas Bakó Annamária, a várbéli mindennapok emblemikus alakja, a kerület díszpolgára. 27 évig a Litea Könyvszalomban működtetett pezsgő szellemi műhelyt, 2018 tavaszától pedig a Hess András tér 3. szám alatt, a Vörös Sün házban található Little Liteában várja a könyvek szerelmeseit.

✿ *A Little Litea ajtaja mindenki előtt nyitva áll, aki szeretné maga mögött hagyni a rohanó mindennapokat, és egy kicsit elmerülne egy könyv világában*

lalt felelősséget. Édesanyám gyógy-pedagógus volt és magyar-történelem szakos tanár, szegedi egyetemista korában József Attila asztaltársaságához tartozott.

Én úgy érzem, nekem lehet, hogy mindig is ez volt az első.

A kultúra számomra a szellemi öku-mené terepe. Megítélésének, befogadásának kritériuma – legyen az könyv, előadás vagy művészeti alkotás – a minőség, a tisztesség és a valós írástudói felelősség tettenérhetősége. Ezt a szellemiséget képviseli kezdettől fogva az a könyvkészlet, amivel dolgozom. Nem újdonságcentrikus, de annak nem is lenne jogosultsága egy ilyen lokációban működő könyvesboltban.

Hálás vagyok a sorsomnak, hogy otthon lehetek a budai Várban. Nagyon szeretem az itt élő embereket, sok szeretetet és figyelmet kapok tőlük. A Vár nekem egy emberléptékű, emberarcú helyet jelent egy riasztóan globalizálódó, arctalan világban, ahova sok évtizeddel ezelőtt befogadtak, mint egy szerető családba. Sőt a bizalmukkal megtisztelve 2003-ban még díszpolgárrá is választottak.

✿ *Hogyan született meg a Vár legendás könyvesboltja?*

A Litea 1989-ben nyitott meg a Fortuna udvarban, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó és a Helikon Könyvkiadó együttműködésének köszönhetően. A fiam, Bakó Buda a kezdetektől

✿ *Hogyan indult ez a máig tartó kaland a budai Várral?*

Volt egy egészen kicsi könyvesbolt ennek a Hess András téri épületnek – ahol most is beszélgetünk – a másik felében. Az Állami Könyvterjesztő Vállalat 93. számú könyvesboltja. 45 évvel ezelőtt, 1977-ben kezdtem el ott dolgozni. Már fiatalon is egyfajta szenvedélybetegként viszonyultam a könyvekhez. Szerettem volna továbbtanulni a középiskola után, de a jogi egyetemre nem vettek fel. A gyógypedagógiai főiskolán ugyan egy évvel későbbre biztosítottak volna nekem helyet, de mire elkezdhettem volna, férjhez mentem, és egy gyerekem is született. Így kerültem végül a könyves szakmába, amely egy csodálatos egyetem. Na-

✿ *A Vár nekem az emberléptékű, emberarcú világot jelenti egy riasztóan globalizálódó, arctalan világban.*

gyon hálás vagyok azért, hogy már fiatalon is tekintélyes és elegáns üzletekben dolgozhattam. Az egyik az Egyetemi Könyvesbolt volt, mely után a Váci utcai idegennyelvű könyvesbolt következett. Ez utóbbi a maga nemében egész Közép-Kelet-Európában egyedülálló volt.

Az általános iskolát vidéken végeztem, a kereskedelmi és közgazdasági középiskolát viszont már Budapesten, ahol a szakmai tantárgyak mellett nagyon komoly irodalmi és művészeti oktatást is kaptunk.

✿ *Milyen érzés volt a Váci utcából a budai Várba csöppenni?*

Több szempontból is nagy változást jelentett. A várbéli egy egyszemélyes bolt volt, mindent nekem kellett megcsinálni, kitalálni. Egyetlen kicsi helyiség, tele lehetőségekkel. Sok mindent próbáltam benne meghonosítani, vizs-zatekintve azt mondhatom, sikerrel. Szokás a munkahelyet úgy emlegetni, hogy az az ember második otthona.

✿ *Családi hagyomány a könyvek szeretete?*

Nagy könyvtárunk volt otthon, noha egyik felmenőm sem dolgozott soha a könyves szakmában. Zala megyében nőttem fel. Édesapám orvos volt, előbb a Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaságnál, a zalai régióban, majd egy hét faluból álló körzetért vál-

NAGYON FONTOSNAK TARTOM, HOGY AZ EMBEREK ELMESÉLJÉK AZ ÉLETÜKET, AZT, AHOGYAN MEGÉLTÉK A TÖRTÉNELMET.

fogva rengeteget segített nekem a munkában, jól kiegészítettük egymást: ő volt a pénzügyi vezető, én pedig a művészeti.

Műfajában a Litea az első volt Budapesten: nemcsak könyvesbolt volt, hanem kávé- és teaház is. Az asztalok között karnyújtásnyira, polcokon sorakoztak a könyvek, melyekbe a kávé, tea vagy limonádé mellett mindenki szabadon beleolvashatott. Már az első pillanatban egy fantasztikus kulturális közösségi tér lehetőségét nyújtotta, hetente általában két irodalmi estet vagy könyvbemutatót tartottunk. Sok író ünnepelte nálunk a születésnapját, a Liteában találkozott minden hónapban a Várbarátok Köre civil egyesület is. A mai napig nagy szeretettel gondolok ezekre az összejövetelekre.

Akkoriban lendült fel az idegenforgalom, az egész világ kíváncsi volt a rendszerváltott Magyarországra, így sok turistacsoport is látogatta a Liteát. A könyvkészlet egy részét úgy állítottuk össze, hogy megfelelő kínálatot nyújtsunk számukra, nemcsak útikönyvekkel, de magyar irodalmi művek idegen nyelvű kötetivel is.

✿ **Sok érdekes vásárló megfordult az üzletben. Melyik volt a legváratlanabb találkozás?**

Sir Anthony Hopkins. Amikor ez a kiváló színész Magyarországon forgatott, hetente többször is átsétált a Four Seasons Hotelből gyalog a Liteába a hatos asztalhoz. Ott olvasgató az egyik specialitásunk, a citromfagyaltos limonádé mellett. Nagyon érdekelte a magyar irodalom.

Egy alkalommal bejött egy spanyol csoport, és meglátták Anthony Hopkinst. Rá a budai Várban igazán nem számítottak. A csoport minden tagja vásárolt egy Budapest-albumot, és aláírták vele. Mondtam is neki utána, hogy nagyon örülnék, ha minden délután üldögélne nálunk kicsit, mert nagyon megdobná a forgalmunkat.

✿ **Ahogy a Litea több volt könyvesboltnál, úgy az ön munkássága is szerteágazó, a legkülönbébb módokon őrzi és adja tovább a kultúrát.**

A teret, ahol a Litea Könyvszalon állt, és ahol ez az új üzlet, a Little Litea is található, úgy hívják, Hess András tér.

Ő volt az a nyomdász, akinek a nyomdájában az első nyomtatott könyv megszületett Magyarországon, itt, százméteres körzetben valahol. Ennek jövőre lesz 550 éve. Ezt az összecsengést egyfajta kegyelmi ajándékként kezeltem mindig is. A budai Vár könyvtörténeti múltja csodásan gazdag. Az első pillanattól úgy éreztem, az a dolgom, hogy vigyázzak erre a különleges örökségre. Ez a szándék hívta életre körülbelül 20 éve a Magyar Nyelv és Könyv Ünnepe a Budai Várban elnevezésű könyvfesztivált is, melynek én voltam az ötletgazdája, de a szervezés és a megvalósítás a mindenkori Budavári Önkormányzat érdeme. Mindig szeptember első hétvégéjén rendezük meg, Buda török alóli felszabadulásának évfordulója alkalmából.

✿ **Mit jelent önnek a könyv?**

Paradigmaváltáson ment keresztül a könyvszakma, az informatikai forradalomnak köszönhetően áthelyeződtek a hangsúlyok a könyvkiadásban és -kereskedelemben is. Mégis, ebben a kis boltban a mai napig minden a régi, mert hiszek abban, hogy még mindig szükség van a könyvesbolt által nyújtott

✿ **A Litea Könyvszalon egykori üvegpavilonja a Fortuna udvarban, mely a rendszerváltástól egészen 2017-ig fogadta a vendégeit**

tott élményre. Azt a bizalmat, amely egy ilyen helyen kialakulhat a vevő és az eladó között egy-egy könyv megbeszélése mentén, az online tér nem tudja megadni. Ahogy a költő mondja: a lelked ünneplőruhába öltözik, ha egy jó könyvet elolvasol. A könyv egy gazdagító forrás, egy emberszabású élet alapvető kelléke.

Számtalan csodás barátságot hoztak az életembe a könyvek. Sajnos közülük már sokan nincsenek az élők sorában. A legutóbbi nagy veszteségem, barátom és tettestársam Alexander Brody, akivel annak idején még egy könyvkiadót is alapítottunk. Arra szövetkeztünk, hogy a fontosabb kortársak mellett megjelentessük a két világháború közti magyar irodalom gyöngyszemeit.

✿ **Máig foglalkozik könyvkiadással.**

Olyannyira, hogy a számomra egyik legfontosabb könyv tizedik kiadása éppen ma jött ki a nyomdából. 2006-ban egy igazán egyedülálló mű jelenhetett meg a Litea gondozásában, *A Budavári Palotában születtem* címmel. Szerzője, Szarka Józsefné Ili néni, 90 éves volt ekkor. Az első sorból követte végig a palota tör-

tését. A Lovarda főfelügyelőjének lányaként a palota személyzeti szállásán töltötte az egész gyerekkorát, majd a kormányzó úr sofőrjéhez ment feleségül. Egy időben voltak kismamák a korán megözvegyült Horthy Istvánnéval, Edelsheim-Gyulai Ilonával. Életük végéig nagyon szoros barátságot ápoltak.

A budai Vár könyvtörténeti múltja csodásan gazdag.

Sajnálom, hogy Ili néni nem élte meg a Lovarda megnyitását, nem láthatta, hogyan születnek újjá fiatalok a Palotanegyednek az épületei. Mert ami ott történik, az lenyűgöző, tisztelem a Nemzeti Hauszmann Program vállalkozását.

Nagyon fontosnak tartom, hogy megőrizzük a múltat, és ennek az is a része, hogy az emberek elmeséljék az életüket, azt, ahogyan megélték a történelmet. Ennek a könyvnek a

szerzője olyan szemtanú volt, amilyen nem sok van. Sok szempontból közel áll a szívemhez ez a könyv, ráadásul életem egyik legkülönösebb könyvesbolti élményét is ennek köszönhetem.

✿ **Elmeséli?**

Egy júniusi napon bejött a Liteába egy házaspár. Szóba elegyedtünk, és kiderült, hogy noha a férje ausztrál, a hölgy magyar születésű. A palotakertről szeretett volna egy könyvet, mert a nagypapája volt ott a főkeretész, és sok időt töltött ott gyerekkorában. Szarka Józsefné könyvét adtam a kezébe, amely ugyan nem kertművészeti könyv, de fantasztikus memoár a palotáról. Lapozgatás közben egyszer csak folyni kezdtek a könnyei. Az oldalon, amelyet éppen fellapozott, egy régi fotó szerepelt a palotakertben húsvéti tojások után kutató gyerekekről, a hölgy pedig az egyik kislányban magára ismert. Később tudtam csak meg a családtagoktól, hogy Ili néni éppen ezen a napon, nagyjából a könyvesbolti találkozással egy időben hunyt el. Erre képesek a könyvek. Fantasztikus csodákat hordoznak magukban. ✿

A PINCÉTŐL A PADLÁSIG: A DE LA MOTTE-BEER-PALOTA TÖRTÉNETE

Titkokat rejtő palota? Szellemi, történelmi, építészettörténelmi kalandozás? Mindez együtt és külön-külön is igaz a Dísz téren található lakóháza. Az építetői nevét őrző, ezért kétnevű De la Motte-Beer-palota legszebb ékessége az emelet barokk lakótársora, ahol 15 rétegni festék alól került elő közel 250 négyzetméter festett falfelület a hatvanas évek elején. A *Pincétől a padlásig* elnevezésű vezetett sétán nem csupán a különleges falfestéseket tekinthetik meg a látogatók, hanem az egész épületet bejárhatják, megismerve annak nem mindennapi történetét.

Hajdani patikusi laboratórium. Hatalmas fűgefafa a meghitt kis udvaron. Öt egymásba nyitható, barokk díszítőfestéssel dekorált szoba, melyekben a budavári polgári építészetben egyedülálló, összesen 250 négyzetméternyi festett falfelületet találunk. Rokokó stílusú téli

ebédlő és rózsamotívumokkal díszített gobelinszoba. Korhű konyha, korabeli berendezési tárgyakkal. A padláson növény szárító, gyógynövényekkel, levendulával. Ránézésre tán nem is gondolnánk, mennyi kincset rejt ez az utcai homlokzatával cseppet sem hivalkodó épület. A nagy

barokk kapun belépve azonban olyan időutazás veszi kezdetét, mely során nem csupán azt ismerhetjük meg, hogyan éltek a ház lakói a 18. század második felében, de kicsit arról is képet kaphatunk, hogy milyen elvek, milyen hit irányította mindennapjaikat.

A De la Motte-Beer-palota helyén a középkorban két ház állt, még az oszmán hódoltság utáni időkből is két épületet jegyeznek az összeírások. A mai palota földszintes elődjét Schulz János Lőrinc asztalosmester alakította ki 1723-ban: feleségével mindkét telket megvásárolták, és egyesítették a rajtuk álló épületeket. Közel negyven évvel később, 1760-ban adták el az épületet gróf De la Motte des Alnois Ferenc Károly Hyacinthus császári mérnökkari ezredesnek és feleségének, Neuer-Hochenberg Krisztinának. A házaspár 13 évig élt a palotában, mely ez idő alatt nyerte el mai, kétszintes formáját.

A francia gróftól 1773-ban a korabeli Buda egyik leggazdagabb polgára, Beer József Kajetán császári és királyi tábortörzskari orvos vette meg a házat, aki ekkor már tíz éve patikát üzemeltetett annak földszintjén. A morvaországi származású patikus több patika, ingatlan és egy óbudai

hamuzsírüzem tulajdonosaként jelentős vagyonra tett szert, az épület utcafrontján kialakított Fekete Sas egyike volt a barokk kori Buda két gyógyszertárának.

Beer József és felesége, Rosa Marina négy gyermekükkel 1807-ig éltek a palotában. Ez a pár évtized máig ható nyomokat hagyott az épületen: az emeleti lakótér kialakítása és díszítő festése, amely néhány, a barokk-rokokó korra jellemző bútort és használati tárgyat bemutatva ma az épület fő látványosságja, nem csupán Beer József vagyonát, hanem kitűnő ízlését és mély vallásosságát is mutatja. Például a passiószobának nevezett helyiségben, mely egykor lakószoba vagy nappali lehetett, a falakon a nagypénteki szenvedéstörténet négy fontos mozzanata tárul elénk. A kabinetszoba egykor a ház urának dolgozószobájaként funkcionálhatott. Itt Rafael, Mihály és Gábor arkangyalokat, valamint Szűz Máriát és Nepomuki Szent Jánost láthatjuk a falakon.

A ház földszintjén patikai laboratórium működött, a padlásteret gyógynövény szárító helyiségnek használták. Nem csoda hát, hogy a gyógyítás eszméje tovább öröklődött a családban: Beer József egyik fia, Johann Nepomuk Beer orvosi diplomát szerzett, és később Buda város főorvosa lett. Az ő nevéhez

kötődik a kétkötetes *Flora Budensis* című herbárium is. Ebben lepréselt növények segítségével mutatta be a korabeli Buda növényvilágát.

1807-ben a Beer család eladta a házat Joseph Teutsch pesti kereskedőnek. A palotának ezután számtalan tulajdonosa akadt: kis híján Semmelweis Ignác édesapját is ott találjuk a vevők sorában, ám az üzlet végül nem jöhetett létre, mert a ház szomszédja élt az elővásárlási jogával. 1865-ben az akkori tulajdonos, Tóry Gusztáv egy kétemeletes romantikus lakóépületet építette-

A szobákat
egyedülálló barokk
falfestés díszíti.

tett a palotához. Ez 1945-ben teljesen megsemmisült, később pedig új épületet emeltek a helyén. A palota világháborús sérüléseit 1948-ban állították helyre, a lakótér különleges falfestése azonban csupán egy 1962-ben megkezdett tatarozás során került elő. A felfedezés azonnal egyértelművé tette, hogy a jövőben nem lehet lakóházként használni ezt a különleges palotaépületet, így azt a Fővárosi Tanács VB. Házkezelési Igazgatóságának Műemléki Osztálya kapta meg, hivatali célra.

Napjainkban a De la Motte-Beer-palota kisebb koncertek, kulturális programok otthona. Az épületet a *Pincétől a padlásig* bemutató sétánkról a budaivarsetak.hu oldalon olvasható bővebb információ. ☞

AKI ELKAPTA A SORS GRABANCÁT

Bár Beethoven sok szállal kötődött Magyarországhoz, a Brunszvik családhoz, életében csak egyszer adott koncertet hazánkban: 1800. május 7-én a Karmelita kolostorban. A 222 évvel ezelőtti eseményt az Orfeo Zenekar és Kelemen Barnabás Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas hegedűművész koncertje idézte meg az eredeti napon és helyszínen. Az esten a Beethoven kutatásaival is hírnevet szerzett Erika Schuchardt professzor asszony, a német Bundestag egykori képviselője is előadást tartott. Beszélgetésünkben őt kérdeztük a szabadság ihletéről és a szenvedéllyel élt élet értelméről.

◀ Erika Schuchardt Beethovenről szóló könyve a Gloria Victis Alapítvány kiadásában jelent meg

✿ **Professzor asszony, mit érzett, amikor a hangverseny előtt színpadra lépett a Karmelita koncerttermében?**

Annak idején Beethoven a zenéje által szólt a közönséghez. Most azonban naplójában és leveleiben leírt szavai megidézésével, gondolatai által is szólhatott hozzánk. Nagy megtiszteltetés, hogy ezeket személyesen tolmácsolhattam a koncert értő közönségének. Köztük azt a gondolatot, azt a páratlan emberi kiállást, amelyet a megannyi megpróbáltatást kiálló zseniális zeneszerző így fogalmazott meg: „Elkapom a sors grabancát.”

Beethoven az emberi sors gigásza volt. Elveszítette a hallását, aminél nagyobb csapást nehéz elképzelni egy zeneszerző számára. Ráadásul családi drámák, társadalmi elszigeteltség, megnemértettségek keretezték az életét. Minden adott volt ahhoz, hogy elmagányosodott személyiséggé váljon. A mély depressziót kiváltó okokat ő mégis ihlető impressziókká formálta.

Ezt a küzdelmet Beethovenról szóló könyvemben egy olyan spirálként írtam le, amely a lélek megtisztulásának és felemelkedésének útját mutatja be nyolc stáción keresztül. Ő átment mindezen. A bizonytalanságon, a megbizonyosodáson, a lázadásán, az egyezkedésen, a depresszióon, az elfogadáson, egészen a cselek-

vő szolidaritásig, mely egyszerre mind az utolsó két stációt jelenti a lélek komplementáris spirituális útján. Elég megnéznünk a 9. szimfóniát! Ebbe rendhagyó módon egy kórust is belekomponált. Az ének arról zeng, hogy milliók egyesüljenek egy csókban. Holott ő maga bizonyára egyetlen csókkal is beérte volna. De ő ezt a vágyat isteni magasságokba emelte, mert úgy érezte, az ember számára nem lehet kielégítő, ha mindenki csak a maga boldogságát akarja.

✿ **Magyar nyelven is elérhető Beethovenről szóló könyve?**

Igen, a csömöri Gloria Victis Alapítványnak hála, a *Cyüljön csók az ajkamon*, a *Kiutat a krízisből* és a *Beethoven alkotói ugrása* című tanulmányaimat összefoglaló kötet jubileumi kiadása Mátyás Sándor gondos fordításában épp a napokban jelent meg.

✿ **Őn hogy látja, Beethoven koros életműve mitől és miért vált korokon átívelővé?**

Szabad szellem, szabad művész volt egy meglehetősen rigórozus, kötöttségektől terhes korban. Ráadásul személyes sorsa is gyötrelmesen alakult. Még nem volt 18 éves, amikor az édesanyja a halálos ágyán rábízta, hogy élete végéig gondoskodjon az alkoholistá apjáról és a négy testvéréről is.

◀ **Az Orfeo Zenekart alapítója, Vashegyi György vezényelte a Karmelita kolostorban Beethoven budai fellépésének 222. évfordulóján**

Ráadásul ekkor kezdődött a betegsége is. Nem csoda, hogy lázadni, menekülni kezdett. Alig 28 éves, amikor megírja fiútestvérének címzett végrendeletét, melynek végén ez áll: „igazából véget vetnék az életemnek, ha nem lenne ott a művészet, de ameddig te, Isten, adod nekem ezeket a hangokat, addig élnem kell”.

✿ **Nem véletlenül vélte úgy, hogy a kereszt az életben olyan, mint a zenében. Felel.**

Ötven éven keresztül harcolt önmagával. A hagyatékában fennmaradt 2022 levél, 40 napló és rengeteg feljegyzés tanúskodik erről. Életével tett tanúbizonyságot arról, amit maga is megfogalmazott számtalan formában: a legnagyobb jó, ami emberrel történhet, az közel kerülni Istenhez, és onnan nézni, ahogy az emberekre sugárzik az isteni jóság.

✿ **Mi emeli Beethoven a legmodernebb klasszikussá?**

Kislánykoromban kezdtem hegedülni. Gyakran sírtam, miközben Beethoven-t játszottam. Ilyenkor édesanyám aggódva kérdezte, miért vagyok olyan szomorú. Azt feleltem, azért, mert Beethoven olyan boldogtalan. Mégis minden művében ott a katarzis, amikor érezzük, végül minden jóra fordul. Hogy mit tanulhatunk ebből? Hogy soha ne adjuk fel! Hogy újra és újra mindennap bátrak legyünk! Hogy soha ne szűnjünk meg reménykedni Isten áldásában. ✿

MIT TANULHATUNK BEETHOVEN PÉLDÁJÁBÓL? HOGY SOHA NE ADJUK FEL! HOGY ÚJRA ÉS ÚJRA MINDENNAP BÁTRAK LEGYÜNK! HOGY SOHA NE SZÜNJÜNK MEG REMÉNYKEDNI ISTEN ÁLDÁSÁBAN.

KÜLÖNLEGES LAKÓK AZ OROSLÁNOS UDVARBAN

A budai Vár gazdag történelme során jó néhány neves, érdekes lakóval büszkélkedhettek a díszes épületek, de napjainkban is találkozhatunk meglepő betelepülőkkel: az Oroszlános udvarban ismét megjelent egy vörösvércse-pár, amely várhatóan idén is két-három fiókát fog felnevelni a patinás falak között.

Bár azt gondolhatnánk, egy ragadozó madár messze elkerüli a zsúfolt nagyvárosokat, a vörös vércsék bizony rácsáfolnak erre: Budapesten például legalább 80 párt tart nyilván Morandini Pál, a Magyar Madártani Egyesület önkéntese, budapesti vörösvércse-koordinátor. A városok népszerűsége e madarak körében valószínűleg arra vezethető vissza, hogy nem építenek saját fészket, hanem elhagyott (varjú)fészkekbe vagy kis ablakokba, padlászugokba, akár balkonládákba telepednek helyette. A városok pedig nagy számban kínálnak tökéletes fészkelőhelyeket, különösen azok, ahol zegzugos kialakítású

padlások és odúszerű lyukakat létrehozó szobrokkal, domborművekkel díszített épületek tömkelege áll még ma is. Ennek ellenére nem egyszerű fedezni őket: „A legtöbbször az utca szintjéről nem is látszanak azok a kis ablakfülkék, ereszcatorna alatti zugok vagy oszlopfők, szobrok

padlások és odúszerű lyukakat létrehozó szobrokkal, domborművekkel díszített épületek tömkelege áll még ma is.

Ennek ellenére nem egyszerű fedezni őket: „A legtöbbször az utca szintjéről nem is látszanak azok a kis ablakfülkék, ereszcatorna alatti zugok vagy oszlopfők, szobrok

➤ **A vörös vércse hazánk második leggyakoribb ragadozó madara. A Magyarországon élő öt sólyomféle egyike, a kék vércse, a kabasólyom, a vándorsólyom és a kerecsensólyom rokona**

közötti mélyedések, amelyekbe betelepsznek, a fiókák ritkán bújnak elő, a szülők pedig a reggeli és az esti órákban tűnnek csak fel, amikor viszik a táplálékot – általában mezei pockot – a kicsiknek” – mondja Morandini Pál. Évekkel ezelőtt akkori munkahelye, egy sörgyár egyik épületén figyelt fel a vörös vércsére, amelyeket azóta ő igyekszik a fővárosban számontartani: többnyire megfigyeléssel, amikor lehet, gyűrűzéssel vagy – és ma már inkább ez a jellemző – jeladók felszerelésével. Ezek segítenek követni a madár mozgását, az adatokból pedig az is kiderül például, hogy a Budapesten fészkelő példányok Ferihegy környékére járnak vadászni.

Nem meglepő hát, hogy Morandini Pál számos korábbi és jelenlegi fészkekről tud városszerte: vörös vércsék éltek a felújítás előtt a Klotild palotában, egy Kunigunda utcai hatalmas Főtáv-kéményen, és néhány éve még 5-6 pár fészkelte a Parlament szoborfülkéiben és ablakiban. A Várnegyedben is több helyet megkedveltek ezek a virtuóz madarak: korábban a Zenetudományi Intézet belső udvarában lévő faragott

▶ MADÁRREALITY

Ha a Várban élő madarakkal nincs szerencsénk találkozni, a madarles.hu/vorosvercse oldalon webkamerák segítségével napi 24 órában élőben figyelhetjük meg egy vörösvércse-család életét.

címert szemelték ki néhány évre, napjainkban a Batthyány utca 65. padlásán is élnek, és évek óta vendégeskednek a Budavári Palotában is. A Budapesti Történelmi Múzeum környékét kifejezetten kedvelik: sokáig az udvar egyik sarkában, a ferde ereszcatornán lévő elhagyott fészkekben éltek, majd, amikor az udvart üvegtetővel fedték le, átköltöztek a múzeum bejáratánál lévő korinthoszi oszlopfők közé. 2008 körül forgattak is itt róluk a Magyar Madártani Egyesület a *Magyar Madárgyűrés 100 éve* című dokumentumfilmjéhez.

Körülbelül három éve a vércsék átköltöztek az Oroszlános udvar másik oldalára, a bal oldali orosz-

➤ **Morandini Pál, a Magyar Madártani Egyesület önkéntese, budapesti vörösvércse-koordinátor**

lán fölötti párkányra. Bár galambriasztó tuskéket telepítettek oda, de a dolmányos varjak stabil fészket építettek azokra néhány éve, és amikor elhagyták, a vércsék azonnal beköltöztek: „Immár harmadik éve ott vannak, tavaly három fiókát neveltek fel, várhatóan az idén is ennyi tojás lapul a fészkekben, hiszen így május legelején már tart a 30 napos kotlási időszak” – mondja Morandini Pál, hozzátéve, hogy később is csak azt lehet bizonyosan megállapítani, hogy legkevesebb hány kismadár van a fészkekben, hiszen nem biztos, hogy mindannyian egyszerre dugják ki a fejüket épp akkor, amikor megfigyeli őket valaki. Mindenesetre egy ráérős várbeli séta alkalmával érdemes kicsit hosszabban elidőzni az Oroszlános udvarban, hátha megpillantjuk ezeket a csodás madarakat, vagy éppen a szülők egyikét, amint épp szállítják a reggelit vagy a vacsorát. ✂

REZSŐ KIRÁLYFI

FÉNYBEN ÉS ÁRNYÉKBAN

Sisi és Ferenc József egyetlen fiának, Rudolfnak az élettörténete – akit a magyarok csak Rezső királyfinak hívtak – igazi viktoriánus sorsdráma. Minden benne van a kor feszült ellentmondásaiból: az arisztokratikus és polgári eszmék ütközése, az érdekházasság és a szenvedély viaskodása, a szabadságvágy és hivatástudat harca egy különösen érzékeny, sokat szenvedett ember tragédiájában.

A „mi lett volna, ha” kezdetű merengések tudományos értelemben persze történelmietlenek, Rudolf kapcsán mégis nehéz elkerülni a kérdést, milyen lett volna a Monarchia, ha Ferenc Józsefet végül ez a nyitott szellemű, érzelmes ifjú követi a trónon. Az ő irányításával akár egy friss levegőjű mintaállam is születhetett volna a dohosodó-osz-

ladozó Monarchia helyén, amely a konfliktusokat talán kevesebb sebbel vészeltette volna át.

Milyen más lehetne még a budai Vár karaktere is, ha Rudolf 1889. január 30-án, alig harmincévesen

nem követ el öngyilkosságot. Ferenc József 1882-ben ugyanis épp miatta bízta meg Ybl Miklóst a budai királyi rezidencia átépítésével: frissen házasodott fiának és hitvesének, Stefánia főhercegnőnek, illetve udvartartásuknak szeretett volna megfelelő mennyiségű és minőségű lakosztályt, valamint hivatali helyiséget létesíteni.

► Tadeusz Adjukiewicz lengyel festő 1889-ben készült alkotása a Habsburg trónörökösről

☺☺ Rudolf életére már egészen kis korában rányomta bélyegét Zsófia királyi főhercegnő szigora. A bal oldali képen családjával a szabadságot jelentő Gödöllőn látható

A trónörökös rezidenciát Ybl a régi palotát észak felé meghosszabbítva tervezte felépíteni, Rudolf halálakor azonban az egész építkezést alapjaiban kellett újragondolnia. Az új palota helyett immár a katonai őrségre koncentrált, és csupán egy pavilont szeretett volna felépíteni nyugat felé, összeköttetésben a főépülettel. Ybl két évvel később bekövetkezett halálakor azonban még csak a Krisztinaváros felőli támaszfalak készültek el: innen vette át a feladatot Hauszmann Alajos, és valósította meg a napjainkban újjászülető impozáns épületegyüttest – egészen más elvek és prioritások mentén.

VÉGLETEK KÖZÖTT

Hogy pontosan mi vezetett a szép reményű Rudolf öngyilkosságához, máig megfejtetlen történelmi és lélektani talány. Filmek, könyvek és tudományos művek sora próbált utánajárni a megrázó eseménynek, amely annak idején nemcsak a szülőket és az uralkodói családot, de az egész birodalmat sokkolta.

A trónörökös szülei harmadik gyermekeként látta meg a napvilágot 1858 augusztusában. Ő volt az uralkodópár egyetlen fiúgyermeke a három lány mellett. Apai nagyanyja, Zsófia királyi főhercegnő meglehetősen ellenszenvvel viseltetett menyével szemben, nagyon kártékonynak tar-

totta Sisi érzelmes, szabadabb élet szemléletét, ezért – Ferenc Józseffel egyetértésben – születése után nem sokkal elszakította a kisfiút édesanyjától, hogy maga vehesse kezébe a nevelését.

Egy véres ütközetekben harc-edzett gróft, Leopold Gondrecourt-t bízta meg nevelésével, aki a legkeményebb kiképzésben részesítette Rudolfot: éjszakánként olykor pisztolylövésekkel riasztotta fel, hogy szokja az állandó készenléteket, esőben, hóban, hidegben hosszú órákon át vigyázzállásra kényszerítette,

RUDOLF A MAGYAROK ELSZÁNT VÉDELMEZŐJE VOLT A BÉCSI UDVARBAN, MÉG HA A SZÉLSŐSÉGESEK TARTOTT TÖREKVÉSEK ELLEN OLYKOR SZÓT EMELT IS.

akárcsak egy deszantost, hogy teste jól bírja a viszontagságos körülményeket. A testi-lelki kínzásoknak végül Sisi vetett véget, aki – szakítva addigi megadó alázatával – végül sikeresen kikövetelte a nevelőcserét.

Az új nevelő az ifjú szellemi horizontjának, műveltségének tágitására törekedett. Mintegy félszáz kiváló tanárt szerződtetett mellé, akik a kor legmodernebb módszereivel és ismeretanyagával vértették fel minden tudományterületen. A trónörökös pedig boldogan vetette bele magát a tanulásba: rengeteget olvasott és írt, és hamarosan kiderült, hogy kiváló szellemi, alkotói képességei vannak.

Különösen a szabadelvű eszmék, a nemzetiségi kérdések, a vallási tolerancia és a polgárosodás keltették fel a figyelmét. Külön magyarkultúra- és történelemtanára is volt Rónay Jácint püspök személyében,

akinek komoly szerepe volt abban, hogy Rudolf később a magyarok elszánt védelmezője lett az udvarban akkor is, ha a szélsőséges törekvések ellen szót emelt is.

SZABADSÁG VAGY KÖTELESSÉG?

18 éves korában szeretett volna továbbtanulni, de ezt Ferenc József a „rebellis” egyetemi eszmék veszélyei miatt megtiltotta neki, így végül beírta egy nagyobb tanulmányúttal, amelynek során Svájcra Anglián át Egyiptomig számos országot bejárva igyekezett megismerni kora legégetőbb társadalmi kihívásait.

Tanulmányai és utazásai végére radikális reformelképzelések érlelődtek meg benne a soknemzeti-ségű Monarchia jövőjével kapcsolatban, elszánt híve lett a magyarok ügyének, az antiszemitizmus elleni fellépésnek, a meglévő német mellett erős kapcsolatot szeretett volna kiépíteni a franciákkal és az angolokkal is, és komolyan aggódott az orosz imperialista törekvések miatt. Elképzelései szöges ellentétben álltak apja nézetével, aki végül egyre kevésbé vonta be őt az államügyekbe, így Rudolf névtelen cikkeket osztotta

RUDOLF ELKÉPZELÉSEI SZÖGES ELLENTÉTBEN ÁLLTAK APJA NÉZETEIVEL, AKI EMIATT EGYRE KEVÉSBÉ VONTA BE ŐT AZ ÁLLAMÜGYEKBE.

meg elképzeléseit a világgal, amiért rendre komoly feddéseket kapott apjától.

Ekkoriban már egyre gyakrabban pletykáltak udvari körökben Rudolf „változatos” szerelmi életéről. Színesnőkbe, bárónőkbe és egyszerű boltoslányokba szeretett bele olykor

👉 **A barokk stílusú schönbrunni kastély, a császári család nyári rezidenciája 1569-ben került a Habsburgok birtokába**

csak egy éjszakára, máskor hetekre, hónapokra.

Mindez azonban nem akadályozta meg abban, hogy amikor apja úgy látta, ennek elérkezett az ideje, kötelességtudóan kiválassza magának a legmegfelelőbbnek tűnő feleséget, II. Lipót belga király leányát, Stefániát. A fáma szerint azonban még a leánykérésre is magával vitte egyik szeretőjét, amiről leendő anyósa is tudomást szerzett, de ő ebben semmi kivetnivalót nem talált, mondván, az egyik a hivatali, a másik a magánéletének a része.

Ezzel együtt is igyekezett jól, de legalábbis tisztességesen banni hitvesével, a nem túl érzékeny és iránta valódi vonzalmat hozzá hasonlóan nem érző 17 éves hercegnővel. Ebben hol több, hol kevesebb sikere volt. A szüléskor például a kor szokásaival ellentétben végig nejevel maradt, és az egész vajúdás alatt támogatta őt. Amikor pedig

👉 **A belga király lánya, Stefánia és Rudolf eljegyzési képe. 1881. május 10-én házasodtak össze**

👉 **A trónörökös dolgozószobája a bécsi Hofburgban, az egykori császári palotában**

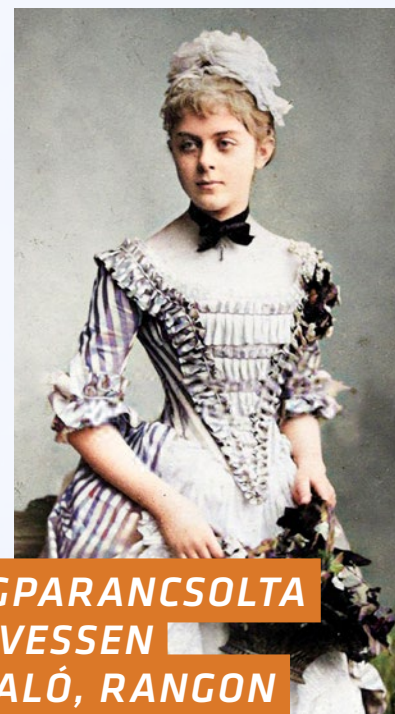
FERENC JÓZSEF MEGPARANCSOLTA RUDOLFNAK, HOGY VESSEN VÉGET MÁRIÁVAL VALÓ, RANGON ALULI KAPCSOLATÁNAK.

megszületett a kislány, és felesége elkeseredett annak neme miatt, ő vigasztalta azzal, hogy mennyivel szebb egy kislány, mint egy fiú. Az is igaz viszont, hogy sűrűn váltakozó szerelmi viszonyainak egyikéből ő vitte haza azt a nemi betegséget, ami miatt Stefánia végül meddő lett, és több gyermeket már nem tudott szülni. Egyre hűvösödő viszonyokban ennek minden bizonnyal döntő szerepe volt.

MÁRIA

Számos szerelmi viszonya közül egynek valódi jelentősége volt Rudolf számára. 1887 végén bele-szeretett egyik első szeretőjének akkor 16 esztendő lányába, Vetsera Máriába. Ez a kapcsolat vélhetően az utolsó reménysugarat jelentette az élet legtöbb területén már teljesen kiábrándult, magányos és depressziós hercegnek. Olyannyira,

👉 **A tragédia helyszínét, a mayerlingi vadászkastélyt Ferenc József már 1889-ben apácakolostorrá alakította át, mely máig működik**

👉 **A trónörökös 1887 végén szeretett bele a 16 esztendő Vetsera Máriába, aki miatt hivatalosan is el akart válni feleségétől**

január 30-án holtan találták szerelmével együtt egy Bécshöz közeli vadászkastélyban.

Az öngyilkosság körülményeire az idők során több tucat elmélet született. Voltak, akik magát az önkétségét is megkérdőjelezték, noha Ferenc József a pápához írt temetési kérelmében, amelyben elmezavarra hivatkozva kéri a keresztény temetéshez az engedélyt, maga is elismeri, hogy ez történt. Ami pedig a szépséges fiatal lányt illeti, egyesek szerint ő Rudolfnál valamivel korábban, egy szakszerűtlen magzatelhajtás következtében vesztette életét a helyszínen, és ez volt Rudolf számára az utolsó csapás, ami után már nem volt képes tovább élni. Ennek azonban ellentmond Mária búcsúlevele, amelyben anyjának azt írta, hogy be nem teljesíthető szerelme miatt választja a halált, mert úgy érzi, így boldogabb lehet, mint az életben.

hogy hivatalosan is szeretett volna elválni feleségétől, hogy szerelmét nőül vehesse, ez ügyben még kérelmet is írt a pápának.

A szenvedélyes – és rangon aluli – viszonyról egyre többen tudtak, és az udvari körök (apjával az élen) egyre távolságtartóbban viselkedtek vele. Ferenc József végül keményen megparancsolta az akkor harmincesztendő Rudolfnak, hogy azonnal vessen véget a kapcsolatnak, amit ő nem volt képes megtenni. Végül 1889.

Hogy mi történt pontosan, vélhetően sosem fogjuk megtudni. Annyi bizonyos azonban, hogy Rudolf személyében az Osztrák–Magyar Monarchia egy nagyot álmodó merész reformert vesztett el, aki magánemberként egész rövid élete során a gyermekkorban tőle elvett odaadó szeretetet kereste. ❁

SZÉDÜLETES TUDOMÁNY

Új ismeretterjesztő előadás-sorozat indult a Várkert Bazárban 2022 tavaszán. Az érdeklődők Gundel Takács Gábor vezetésével indulhatnak a mindennapokban is jelen lévő tudományos kérdések nyomába: a havonta más-más tematikával foglalkozó, interaktív előadások izgalmas beszélgetéseken keresztül mutatják be korunk legfrissebb technológiai eredményeit.

Június 27-én immár harmadik alkalommal köszönti majd a közönséget Gundel Takács Gábor, a Várkert Bazár új tudományos ismeretterjesztő előadás-sorozata, a *Szédületes Tudomány* műsorvezetője. Az első előadás a robotok színes világáról szól, májusban pedig a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos legfontosabb kérdések kerültek sorra. A júniusi alkalmon az e-mobilitás lesz a főszerep: a Várkert Bazár Öntőház udvarán elektromos járművek sora várja majd a bemutatkozást és fedi fel titkait. Az érdeklődők megtudhatják, miként lett Magyarország akkumulátor-nagyhatalom az elmúlt években, de az is kiderül, hogyan boldogulna egy önzetű autó Borsodban, és mi is pontosan a „Tesla-buborék”.

„Izgalmas színfolt az újságírói és műsorvezetői pályafutásomban a Várkert Bazár új sorozata. Kíváncsi ember vagyok: hiszek abban, hogy aki megőrzi a világra való nyitottságát, aki folyamatosan válaszokat keres az élet kérdéseire, az soha nem öregszik meg. Az igazi kíváncsiság igazi kérdéseket szül, és csak ezekre kaphatók valódi válaszok. Mi a *Szédületes Tudomány* előadásain ezeket keressük. Forradalmi időkben élünk, ami a technológia fejlődését illeti. Ma a tudomány napi szinten jelen van az életünkben, átszövi a mindennapjainkat, ezért fontos, hogy tisztában legyünk azzal, mi történik körülöttünk. Már csak azért is, mert amit nem ismerünk, az könnyen tűnhet félelmetesnek. Mint például a mesterséges intelligencia, amelyről sokan gondolják, hogy elveszi majd az emberek munkáját, holott éppen ellenkezőleg: új, izgalmas munkaköröket teremt majd, miközben kiváltja a monoton vagy éppen veszélyes feladatokat. A világ fejlődik, nekünk pedig meg kell ismernünk az új lehetőségeket ahhoz, hogy képesek legyünk azokat úgy felhasználni, hogy ne a kárunkra, hanem a hasznunkra váljanak – mesélte Gundel Takács Gábor arról, miért tartja izgalmas kezdeményezésnek a *Szédületes Tudomány* előadásait. – Különösen nagy erénye ennek a sorozatnak, hogy hozzuk a földre a tudományt: én vagyok az, aki a hétköznapi embert képviselem, fel tudom tenni a szakértőknek azokat a kérdéseket, amelyek bárkiben megfogalmazódhatnak. Nem tudósokhoz beszélünk: amit én értek, azt garantáltan mindenki érteni fogja a nézőtérén.”

Az interaktív előadások minden hónapban egy-egy aktuális tudományos kérdést járnak körül

Szédületes Tudomány előadásain ezeket keressük. Forradalmi időkben élünk, ami a technológia fejlődését illeti. Ma a tudomány napi szinten jelen van az életünkben, átszövi a mindennapjainkat, ezért fontos, hogy tisztában legyünk azzal, mi történik körülöttünk. Már csak azért is, mert amit nem ismerünk, az könnyen tűnhet félelmetesnek. Mint például a mesterséges intelligencia, amelyről sokan gondolják, hogy elveszi majd az emberek munkáját, holott éppen ellenkezőleg: új, izgalmas munkaköröket teremt majd, miközben kiváltja a monoton vagy éppen veszélyes feladatokat. A világ fejlődik, nekünk pedig meg kell ismernünk az új lehetőségeket ahhoz, hogy képesek legyünk azokat úgy felhasználni, hogy ne a kárunkra, hanem a hasznunkra váljanak – mesélte Gundel Takács Gábor arról, miért tartja izgalmas kezdeményezésnek a *Szédületes Tudomány* előadásait. – Különösen nagy erénye ennek a sorozatnak, hogy hozzuk a földre a tudományt: én vagyok az, aki a hétköznapi embert képviselem, fel tudom tenni a szakértőknek azokat a kérdéseket, amelyek bárkiben megfogalmazódhatnak. Nem tudósokhoz beszélünk: amit én értek, azt garantáltan mindenki érteni fogja a nézőtérén.”

JÚNIUSBAN A VÁRKERT BAZÁRBAN

- 06. 10.** Koncert: Jazz és szimfonikusok
- 06. 11.** Koncert: Európa Kiadó
- 06. 13.** Várkert Irodalom: Márai-est
- 06. 16.** lélekMETSZET: Epres Panni
- 06. 19.** Többet magunkról: Grecsó Krisztián
- 06. 24.** Electric Lounge: Farkas Izsák
- 06. 25.** Múzeumok Éjszakája
- 06. 21.** Várkert Irodalom: Lola naplója
- 06. 26.** Tánc a kertben: Góbi Rita
- 06. 27.** Szédületes Tudomány: E-mobilitás

Szédületes Tudomány előadásait. – Különösen nagy erénye ennek a sorozatnak, hogy hozzuk a földre a tudományt: én vagyok az, aki a hétköznapi embert képviselem, fel tudom tenni a szakértőknek azokat a kérdéseket, amelyek bárkiben megfogalmazódhatnak. Nem tudósokhoz beszélünk: amit én értek, azt garantáltan mindenki érteni fogja a nézőtérén.”

www.varkertbazar.hu • A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

PUSKÁS FERENC

Öcsi, Sváb, a Száguldó Őrnagy, Pancho. Minden idők egyik legnagyobb labdarúgója. Valódi ikon, a legendás Aranycsapat kapitánya.

Puskás Ferenc Budapesten született 1927. április 1-jén. 16 évesen mutatkozott be a Kispest NB I.-es felnőtt-csapatában, a második világháború után pedig az újra összeállított válogatottba is meghívást kapott. Összesen 1271 mérkőzésen lépett a pályára. 85-szörös magyar és 4-szeres spanyol válogatott volt. Sportolói pályafutása alatt 1571 gólt rúgott: ő volt az egyetlen olyan futballista a világon, aki gólt lőtt világbajnoki, olimpiai, Európa-bajnoki, BEK- és Világkupa-döntőben is. Edzőként – az Antarktisz leszállásán – az Antarktisz leszállásán – minden földrészen dolgozott. Élete utolsó éveiben a budai Vár oldalában húzódozó Logodi utcában élt.

Gaál Tibor grafikusművész, Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett portrékarikaturista.

Évek óta dolgozik *Nagy magyarok* című portrészorozatán, melynek darabjai történelmünk máig ható alakjait idézik meg. Márciusi számunktól kezdve rendszeres rovattal jelentkezik magazinunkban.

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől.

Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

▶ FOLYTATJUK A VÖRÖSKERESZT EGYLET EGYKORI SZÉKHÁZÁNAK ÚJJÁÉPÍTÉSÉT

A terveknek megfelelően halad a Vöröskereszt Egylet egykori székházának újjáépítése a Dísz téren. Áprilisban az épület elérte a legmagasabb pontját. Ebből az alkalomból a hagyományoknak megfelelően bokrétaünnepséget tartottunk, így tisztelegve az építkezésen dolgozók előtt. A rekonstrukciós munkálatok miatt a területet körülvevő járdát és a Hunyadi János úti buszparkoló sávot le kellett zárni.

▶ ÚJ FORGALMI REND A DÍSZ TÉREN

A budai Várba látogatók biztonsága érdekében új forgalmi rend lépett életbe a Dísz téren. Az átalakítás részeként két gyalogosátkelő felfestése történt meg, amelyek segítsé-

gével biztonságosan elérhetővé vált a Szent György utcai járda, illetőleg a téren megépített ideiglenes járda, azon keresztül pedig a Budavári Palota épületegyüttese. A látogatók közlekedésének megkönnyítése érdekében a Szent György utcával párhuzamosan újabb, szélesebb és kényelmesebb ideiglenes járda épül az elkövetkező hónapban.

▶ MEGÚJÍTJUK A HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG ÉPÜLETÉT

Bár a Honvéd Főparancsnokság épületének a második világháborúban szerzett sérülései nem voltak végzetesek, ideológiai okokból – a helyreállítás helyett – fokozatosan visszabontották az első emeletig. Az azóta háborús mementóként álló épületen megindult a rekonstrukciós munka: a Honvéd Főparancsnokságot eredeti magasságában építjük vissza, és a jövőben látogatóközpontként,

a Budavári Palotanegyed kulturális és turisztikai kapujaként működik majd, kiállításokkal, közösségi térrel és gasztronómiai funkciókkal. Az építkezés ideje alatt a látogatók biztonsága érdekében kérjük, hogy gyalogosan a Dísz tér irányából a Szent György utcai oldalról közelítsék meg a Budavári Palota épületegyüttesét, vagy használják a Tabán felől újonnan kialakított nagy kapacitású lifteket a Csikós udvarban.

▶ REKONSTRUÁLJUK A JÓZSEF FŐHERCEGI PALOTÁT

Folytatjuk a József főhercegi palota, valamint a hozzá tartozó palotakert és istálló rekonstrukcióját. A munkálatok ideje alatt a Szent György utca egy részét le kell zárunk a gyalogosforgalom elől, az esetleges további korlátozásokról a helyszínen kihelyezett táblákon és Facebook-oldalunkon is folyamatosan tájékoztatást nyújtunk.

▶ SIKOTA KRISZTINÁT A LEGJOBB TURISZTIKAI SZAKEMBEREK KÖZÉ VÁLASZTOTTÁK

A Turizmus.com szerkesztősége 2022 májusában immár nyolcadik alkalommal mutatta be egy exkluzív kiadványban a magyar turizmus azon szereplőit, akik a megelőző évben a legnagyobb befolyással bírtak az ágazatra. Az 50 legmeghatározóbb turisztikai szereplő kiválasztásában a Magyar Turisztikai Szövetség Alapítvány tagszervezeteinek vezetői nyújtottak segítséget.

Hatalmas öröm és büszkeség számunkra, hogy a kiválasztottak sorában ott szerepel Sikota Krisztina, a Várkapitányság turisztikai és kulturális vezérigazgató-helyettese is: „A Várkapitányságon a Nemzeti Hauszmann Program keretében 2019 óta azon dolgozunk, hogy a Budavári Palotanegyed ismét visszanyerje századfordulós arcát. Egy olyan városrészt szeretnénk kialakítani, ahol jó élni, ahol hosszabb időt is érdemes eltölteni, és ahová újra és újra érdemes ellátogatni, mert

▶ A Szent István-terem a Highlights of Hungary is a tavalyi év egyik legkiemelkedőbb magyar teljesítményeként tartja számon

2019 óta azon dolgozunk, hogy a Budavári Palotanegyed ismét visszanyerje századfordulós arcát.

mindig új élményekkel fogadja a látogatókat. 2021-ben több kiemelten fontos munkának is a végére értünk e cél érdekében. Kifejezetten sűrű évünk volt – mesélte az elismerés kapcsán Sikota Krisztina. – A tavalyi év legnagyobb szenzációja kétségkívül a Szent István-terem megnyitása volt. A Budavári Palota déli összekötő szárnyában található történelmi helyiség a századforduló magyar iparművészetének csúcsteljesítménye. A terem a második világháborúban teljesen megsemmisült, helyén később irodákat és tárolóhelyiségeket alakítottak ki. A szakemberek a legnagyobb pontossággal állították helyre a történelmi helyiséget, amelyet augusztus 20-án

nyitottunk meg a nagyközönség előtt. Büszkék vagyunk arra, hogy a terem és a hozzá tartozó kiállítást immár több mint 60 ezren tekintették meg.”

De nem csupán az újjászületett Szent István-terem kínált csodás új élményt 2021-ben a Budavári Palotanegyedbe látogatóknak: elkészült az újjáépített Lovarda épülete, illetve befejeződött a Habsburg-kapu, a hozzá tartozó lépcső és a turulszobor, valamint a Halászó gyerekek kútjának és teraszának rekonstrukciója is. Megnyílt A Hauszmann-sztori című tárlat, mely nem csupán a korszakos építészszeni, Hauszmann Alajos életét és munkásságát mutatja be, de a látogatók a Budavári Palotanegyed épületeinek múltját, jelenét és jövőjét is megismerhetik. Új hangversenysorozat indult Karmelita koncertek néven, melynek keretében minden hónapban neves és kiváló művészek varázsolják el a közönséget egy valóban nem mindennapi helyszínen. A Várkert Bazárban pedig – 2021-ben éppen úgy, akárcsak a korábbi években – színes és izgalmas programokkal (színházi előadásokkal, koncertekkel, irodalmi estekkel, képzőművészeti és fotókiállításokkal, tematikus családi napokkal) várták az érdeklődőket. ❁

DÉLCEGEK ÉS DALIÁSOK

A huszárokhoz csupa pozitív tulajdonság társul: hazaszeretet, vitézség, bátorság, kitartás, no és persze jó kiállítás. Nem csoda, hogy nemcsak a háborúk idején nyújtott teljesítményükkel, de számos művészeti alkotás szereplőiként is beírták magukat hazánk történelmébe.

A könnyűlovasságnak ez a speciális formája, amely mára hungarikum is, magyar eredetű. Mátyás király korabeli iratok már elismerően írnak a rendkívül ügyes, jól felszerelt, jellegzetes öltözéket viselő, fürgé és jól kiképzett lovakat használó huszárokról, Mátyás fekete seregének fontos alakulatáról. Mária Terézia alatt kilenc magyar huszárezred létezett, 1815-ben már tizenöt, tagjaik és vezetőik pedig időről időre bravúros teljesítményekkel tűntek ki a katonák közül. Az 1848-49-es szabadságharc alatt több csatát is ők nyertek meg, és a kiegyezés után társadalmi presztízsük tovább nőtt annak ellenére, hogy a tűzfegyverek fejlődésével szerepük a harci cselekményekben egyre

inkább csökkent. A világháborúkban még kevésbé jutott nekik szerep, az 1950-es évektől már csak hagyományőrző csoportok vitték tovább a huszárság szellemiségét, tudását. A karddal remekül bánó, kitűnő lovasokra napjainkban sincs honvédelmi célzatú szükség, de az eszmére, amelyet képviselnek, nagyon is. Ezért nem meglepő, hogy országszerte sokan ma is időnként huszáregyenruhát öltenek, hogy ne hagyjanak múltba veszni egy ennyire fontos hagyományt.

A budai Várban e célból teljesítenek szolgálatot a Magyar Huszár és Katonai Hagományőrző Szövetségnek, a Készenléti Rendőrség Nemzeti Lovas Díszegységének és a Magyar Honvédség 32. Nemzeti Honvéd Díszegységének a tagjai. Nem csupán járőröznek, de szóba is elegyednek a turistákkal, mesélnek a huszárság történetéről, a magyar lovacról, így tevékenységük fontos része az élményeken alapuló ismeretterjesztésnek. A lovaik között négy magyar fajta is képviselteti magát, amelyeket a látogatók így közelről ismerhetnek meg – és ellentétben sok más lovas katonai hagyományt ápoló országgal, a Várban, aki szeretné, meg is simogathatja őket. ✿

HUSZÁRCSÓK

Hozzávalók: ✿ 20 dkg liszt ✿ 20 dkg vaj ✿ 8 dkg porcukor ✿ 1 csomag vaníliás cukor ✿ 1 db tojássárgája ✿ 1 csipet só ✿ 0,5 citrom héja ✿ tetszőleges ízű lekvár

Elkészítés: Egy nagy tálban keverjük össze a lisztet a kétféle cukorral és a sóval, majd morzsoljuk bele a vaját. Adjuk hozzá a tojássárgáját, reszeljük bele a citrom héját, és dolgozzuk össze a tésztát. Ha van rá időnk, pihentessük körülbelül egy órát hűtőben. Formázzunk a tésztából diónyi golyókat, majd tegyük őket sütőpapírral bélelt tepsibe. A tenyerünkkel enyhén lapítsuk le a golyókat, a közepükre pedig egy fakanál nyelével nyomjunk kis mélyedést, ebbe jön majd a lekvár. A tepsit tegyük 180 fokra előmelegített sütőbe, majd 15 pernyi sütés után vegyük ki. A huszárcsókok közepébe kanalazzunk lekvárt, majd további 6-8 percre tegyük vissza őket a sütőbe, míg szép aranyszínűre nem sülnek. Tálalás előtt megszórhatjuk porcukorral is.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik várbéli műalkotás részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét június 10-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

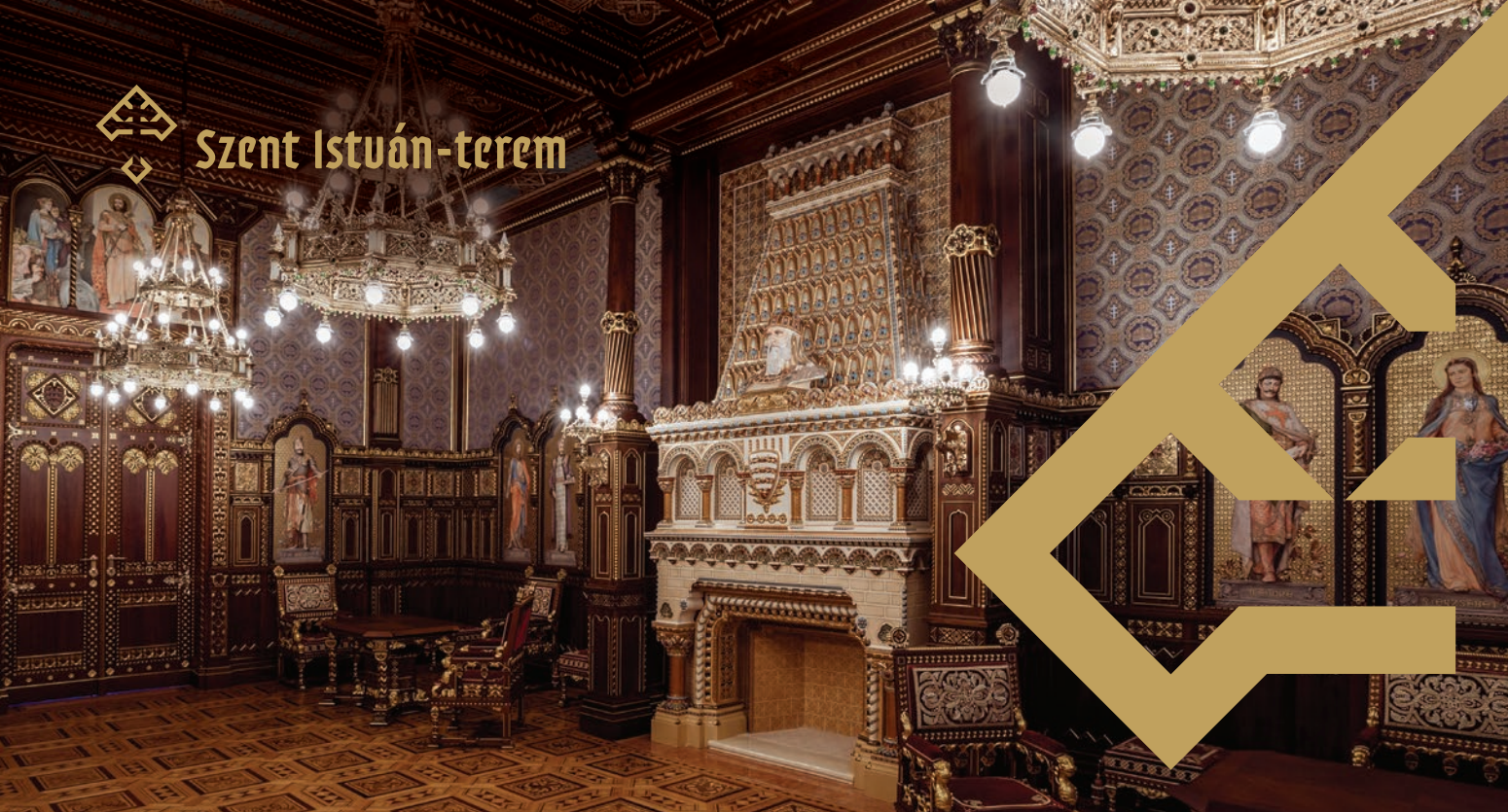
		GIMNASZTIKÁZÓ	A SUGÁR JELE	NYELVÜNK ÉRZÉKELI	RAKTÁROZÓ	IDŐMÉRŐ ESZKÖZ	NITROGÉN VEGYJELE
	1						
	OXIGÉN VEGYJELE		BECSUK				CÉGFORMA
	RADON VEGYJELE			FÁJL-FORMÁTUM			
	CSODÁLKOZÓ HANG			BAZÁR RÉSZEI			
	2	EGYES SZÁM, HARMADIK SZEMÉLY	CINNEL BEVONÓ			ZSÁKUTCA JELE	
			VARRÓ-ESZKÖZ			RÉGI SÜLYMÉRTÉK	
PULÓVERT KÉSZÍT				INDULATSZÓ	VESZTEGEL		PROGRAMOZÁSI NYELV
				KEZDŐDIK A SHOW!	DERÉKSZÍJ		
URÁN VEGYJELE		FIATAL TEHÉN				VÁLTOTT EVEZŐLAPÁT	
		ELLENÁLLÁS JELE				AMPER	
TÖRÖK AUTÓJEL			MELYIK HELYRE?			A TÁRGY RAGJA	

A nyereményjátékban részt vevő személyek a megfejtés beküldésével hozzájárulnak a személyes adataik a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajekoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelő kezeléséhez a játékban történő részvétel céljából.

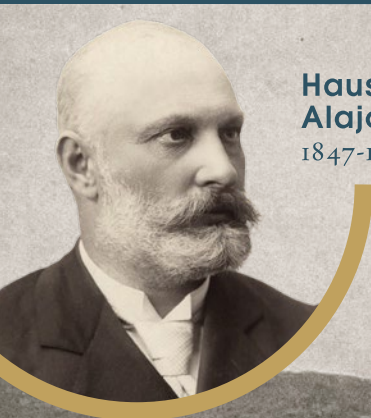
Szent István-terem

Látogassa meg a Budavári Palota újjászületett csodáját, a Szent István-termet!

Belépőjegyével ingyenesen megtekintheti a Hauszmann-sztori kiállítást is.

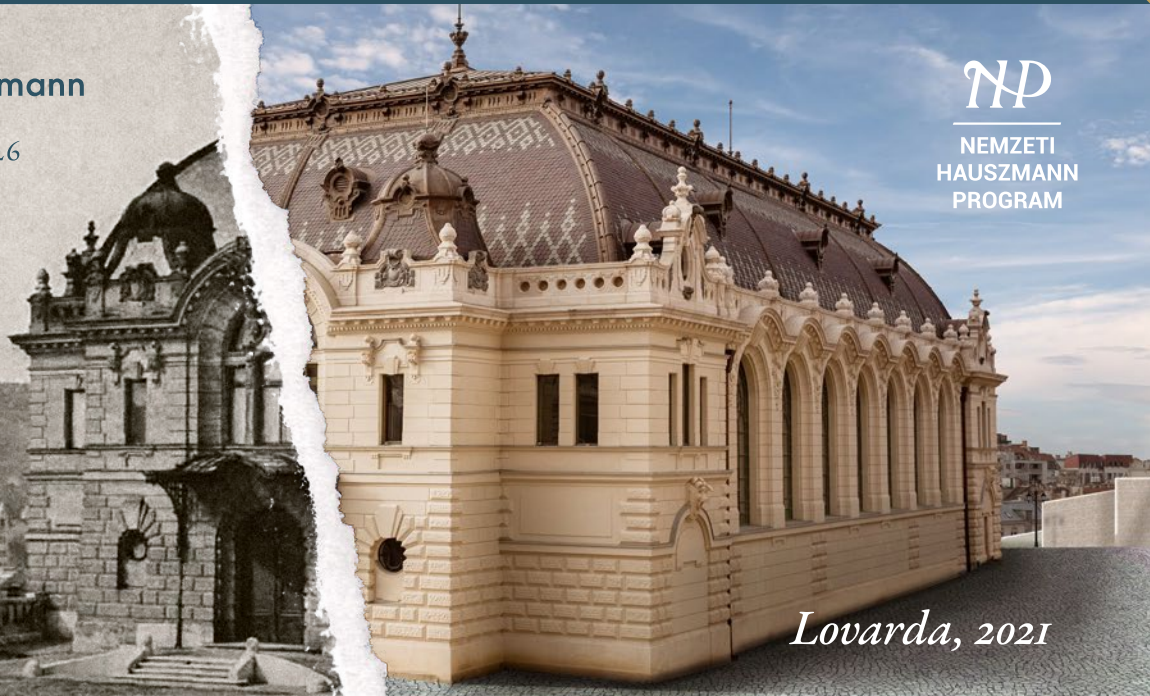
szentistvanterem.hu

Hauszmann
Alajos
1847-1926

Lovarda, 1912

ND
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

Lovarda, 2021